

**Dorota Żywczak, *Biskup krakowski Jan Grotowic*
(ok. 1280–1347), Księgarnia Akademicka,
Kraków 2022, ss. 351**

Dorota Żywczak, *Biskup krakowski Jan Grotowic*
(ok. 1280–1347), Księgarnia Akademicka,
Kraków 2022, 351 pp.

Abstrakt

Biskup krakowski Jan Grotowic (zm. 1347) należał do wybitnych przedstawicieli episkopatu polskiego w okresie panowania ostatnich Piastów. Niniejszy tekst stanowi recenzję wydanej w 2022 roku biografii tego hierarchy pióra Doroty Żywczak. Odniesiono się w nim krytycznie do kilku wątków z życia i kariery Jana Grota, m.in. starań o przywrócenie metropolii krakowskiej, jego otoczenia i pewnych drobnych nieścisłości w interpretacji materiałów źródłowych. Doceniono jednak trud autorki, której praca wypełnia kolejną lukę w badaniach nad przedstawicielami episkopatu polskiego średniowiecza.

Słowa kluczowe: Jan Grotowic, biskup krakowski, Kościół w średniowieczu

Abstract

Bishop Jan Grotowic of Kraków (d. 1347) was one of the leading figures of the Polish episcopate during the reign of the last Piast rulers. This text reviews Dorota Żywczak's 2022 biography of the bishop, offering a critical examination of several aspects of his life and career, including his efforts to restore the Kraków metropolitan see, the composition of his episcopal entourage, and certain minor inaccuracies in the interpretation of primary sources. At the same time, Żywczak's work is acknowledged as a valuable contribution, addressing a notable gap in the scholarship on the medieval Polish episcopate.

Keywords: Jan Grotowic, bishop of Kraków, Church in the Middle Ages

Kilka lat temu Dorota Żywczak napisała artykuł zatytułowany *Jak pisać o biskupach? Kilka uwag na temat monografii biograficznych polskich biskupów średniowiecznych*¹, w którym na podstawie analizy wybranych biografii średniowiecznych hierarchów oraz recenzji tych prac podjęła próbę stworzenia wzorca takiego typu rozprawy naukowej dla przyszłych autorów. Badaczka zdradziła też czytelnikowi, że sama zamierza napisać biografię biskupa krakowskiego Jana Grotowica. W swym studium wyodrębniła trzy modele biografii biskupów: chronologiczny, dedukcyjny i problemowy, uznając model problemowy za „najbardziej adekwatny” (s. 67) i postulując uzupełnienie go o kwestie genealogiczne, charakterystykę otoczenia biskupa i jego najbliższych współpracowników oraz próbę naszkicowania osobowości hierarchy.

Zapowiadana w artykule biografia autorstwa Doroty Żywczak ukazała się nakładem wydawnictwa Księgarnia Akademicka w 2022 roku. Jej podstawą była praca doktorska, obroniona na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. Autorka zgodnie z tytułem monografii oraz deklaracjami złożonymi we *Wstępie* podjęła się „możliwie kompleksowego przedstawienia sylwetki biskupa krakowskiego Jana Grotowica” (s. 21) i postanowiła uczynić to według „zalecanego” we wcześniejszym artykule modelu problemowego. Przyjęta przez nią struktura publikacji, choć pozwoliła na realizację jej celu, niestety rozrzuca pewne wątki po różnych częściach pracy, powoduje, że czytelnik musi powoli czekać na kolejne kamyki do „mozaiki na życiorysie biskupa” (s. 22).

Monografia składa się z sześciu rozdziałów. W pierwszym z nich (*Droga do biskupstwa*) autorka przedstawia pochodzenie rodowe swojego bohatera oraz jego karierę do czasu objęcia biskupstwa krakowskiego. Rozdział ten kończy omówieniem okoliczności nominacji Jana Grota na ordynariusza diecezji krakowskiej. Do tej nominacji przyczyniła się decyzja papieska o translacji Nankera do Wrocławia. Autorka nie analizuje wszystkich związanych z tym konsekwencji. Po pierwsze, w wyniku ówczesnej papieskiej polityki rezerwacji to papież miał uprawnienie do osadzenia beneficjum, które zawakowało z powodu translacji². Po drugie, nominacja papieska spowodowała ograniczenie praw metropolity do zatwierdzenia nowo wybranych biskupów z podległych mu diecezji oraz sprawiła, że Jana Grota objęły pewne procedury przewidziane dla biskupów podległych bezpośrednio papieżowi³. Omawiając okoliczności objęcia godności biskupiej, Dorota Żywczak przywołuje dokument papieski z 5 listopada 1329 roku, zwalniający Jana Grota od wizytacji Stolicy

¹ „Nasza Przeszłość” 2018, 130, s. 53–74.

² S. Szczur, *Annaty papieskie w Polsce w XIV wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1998, s. 17.

³ W. Wójcik, *Wizytacje biskupów polskich „ad limina” do roku 1911*, „Prawo Kanoniczne” 1975, 18, 3–4, s. 147–148.

Apostolskiej co 2 lata. Przyjmuje za Mieczysławem Niwińskim, że zobowiązanie do cyklicznych wizyt u papieża wynikało z rozpoczętych starań o utworzenie drugiej metropolii w Krakowie (s. 64). Błędnie więc ogranicza obowiązek wizytacji *ad limina* tylko do metropolitów. Badania Walentego Wójcika dowodzą, że obowiązek ten stał się powszechny w Kościele od XIII wieku, jednak w praktyce nie był realizowany przez większość biskupów, oraz wskazują, że okres awinioński wpłynął na zwiększone egzekwowanie tego obowiązku przez Stolicę Apostolską, czego świadectwem są udzielane przez papieży dyspensy – w latach 1205–1339 papieżę udzielili ich ponad 150⁴. Dodatkowo, Wójcik sygnalizuje, że wobec Jana Grota w kwestii zobowiązania do wizytacji *ad limina* z racji wyniesienia z *affectio papalis* zastosowane zostały przepisy dotyczące biskupów podległych bezpośrednio papieżowi⁵. Autorka błędnie interpretuje również uzyskaną przez Jana Grota zgodę papieską wyrażoną słowami: „Conceditur, ut, a quocumque maluerit, catholico antistite, assistantibus duobus, vel tribus episcopus, munus consecrationis accipiat” na konsekrację przez kogoś innego niż arcybiskup gnieźnieński, czyli wykluczającą arcybiskupa z tej czynności⁶. Jeśli odwołamy się do kanonów soboru nicejskiego z 743 roku, który nakazywał, aby konsekracja odbyła się przy udziale wszystkich biskupów danej prowincji, można interpretować papieską decyzję jako zgodę na uroczystość ograniczoną do udziału w niej tylko 2–3 biskupów⁷. Taka interpretacja wydaje się uprawniona w związku z ówczesną sytuacją w Kościele polskim (np. mógł odmówić udziału w tej uroczystości biskup wrocławski Nanker, niezadowolony z przenosin do Wrocławia). Konsekracja miała charakter liturgiczny i nie była tożsama z konfirmacją, która oznaczała zatwierdzenie przez metropolitę legalności wyboru kandydata. Konfirmacja poprzedzała konsekrację. W przypadku Jana Grota konfirmacji dokonał papież, ale zaznaczył w piśmie do biskupa elekta, że nie narusza to praw metropolity gnieźnieńskiego⁸. Podkreślić należy, że w wyniku rozwoju systemu prowizji papieskich arcybiskupia konfirmacja straciła na znaczeniu, a w XV wieku papieżę wręcz odmawiali tego przywileju arcybiskupom gnieźnieńskim (od umów Marcina V z nacjami przyjęło się wyłączne prawo papieskie do konfirmacji nowych biskupów⁹), co pokazuje przykład biskupa elekta Piotra Nowaka, który zwrócił się o konfirmację

⁴ Tamże, s. 138–142.

⁵ Tamże, s. 148.

⁶ BP, t. 1, nr 1410.

⁷ *Dokumenty soborów powszechnych. Tekst grecki, łaciński, polski*, t. 1: (325–787), wyd. A. Baron, H. Pietras, Wydawnictwo WAM, Kraków 2001, s. 29.

⁸ *Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae gentiumque finitimarum historiam illustrantia maximam partem nondum edita ex tabularis Vaticanis deprompta collecta ac serie chronologica disposita*, t. 1: *Ab Honorio PP. III. usque ad Gregorium PP. XII. 1217–1409*, ed. A. Theiner, Romae 1860, nr 374.

⁹ W. Wójcik, *Wizytacje biskupów polskich...*, s. 147.

do Wincentego Kota. Metropolita udzielił konfirmacji, ale obaj hierarchowie narazili się w ten sposób na gniew papieski. Mikołaj V stwierdził, że Wincenty Kot i Piotr Nowak działali przeciwko prawu kanonicznemu, a jego wysłannik biskup Camerino wyklął prymasa i biskupa elekta oraz unieważnił dokonaną konfirmację. Obaj więc musieli prosić papieża o rozgrzeszenie. Ostatecznie papież darował winy winowajcom, zrezygnował z opłat na rzecz kamery (były prawdopodobnie powodem, dla którego biskup elekt zwrócił się o konfirmację do swego metropolity) i zatwierdził wybór Piotra Nowaka¹⁰.

Wspomniana dyspensa od obowiązku wizytacji *ad limina* jest według autorki jednym z argumentów świadczących o staraniach biskupa krakowskiego o przywrócenie godności metropolitarnej Krakowowi. Drugim argumentem ma być uzyskanie przez Jana Grota racjonu. Najstarsza wzmianka o racjonale biskupów krakowskich pochodzi z *Kalendarza katedry krakowskiej*. Pod rokiem 1347 zapisano w nim, że zmarł Jan Grot, biskup krakowski, „qui multa bona ecclesie Cracouiensi fecit et rationale, quod vocatur alio nomine palium beati Petri, a sede apostolica impetravit”¹¹. Podobną informację znajdziemy w *Katalogach biskupów krakowskich* Jana Długosza oraz innych piętnastowiecznych edycjach tych katalogów¹². Dziejopis notę z kalendarza rozbudował o okoliczności uzyskania przywileju noszenia racjonu. Miało to nastąpić w czasie wizyty biskupa krakowskiego u papieża Benedykta XII w Awinionie w 1341 roku. Długosz łączy fakt uzyskania przywileju racjonu z rzekomymi staraniami Jana Grota o odzyskanie dla Krakowa godności metropolii, którą miała utracić stolica krakowska przez zaniedbania ze strony Lamberta Suli¹³. Według kronikarza racjonu jest honorową odznaką noszoną w zastępstwie paliusza. Rozbudowana wzmianka o racjonale-paliuszu w biogramie Jana Grota pióra Jana Długosza to element propagandy metropolitarnej rozwijającej się na dworze Zbigniewa Oleśnickiego, zwłaszcza od momentu otrzymania przez niego godności kardynalskiej. Długosz był zwolennikiem tej koncepcji, o czym świadczy m.in. list dedykacyjny zamieszczony w *Katalogach arcybiskupów gnieźnieńskich*, skierowany do Jakuba z Sienna, arcybiskupa gnieźnieńskiego, który zakończony jest apelem do niego, aby jako arcybiskup gnieźnieński

¹⁰ T. Graff, *Episkopat monarchii jagiellońskiej w dobie soborów powszechnych XV wieku*, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego „Societas Vistulana”, Kraków 2008, s. 294–295; Z. Wilk-Woś, *Between Cooperation and Competition: The Relations between the Church in Gniezno and the Church in Wrocław in the Fifteenth Century*, „Studia z Dziejów Średniowiecza” 2024, 27, s. 391–392.

¹¹ *Kalendarz katedry krakowskiej*, w: *Najdawniejsze roczniki krakowskie i kalendarze*, wyd. Z. Kozłowska-Budkowa, w: MPHn, t. 5, s. 160.

¹² *Katalogi biskupów krakowskich*, wyd. J. Szymański, w: MPHn, t. 10, cz. 2, s. 66, 102, 191, 288, 298, w wielu przypadkach racjonu określony jest tylko jako *palium archiepiscopale*.

¹³ *Katalog Jana Długosza*, w: *Katalogi biskupów krakowskich...*, s. 144, 191.

przywrócił Kościołowi krakowskiemu godność metropolitalną¹⁴. Wątek ten oraz kwestia, czy Kraków był – i w jakim okresie – metropolią, jednak tylko marginalnie łączą się z recenzowaną pracą, więc ze zrozumiałych powodów nie zostały w niej uwzględnione. Wracając jednak do racjonatu, uważam, że jego uzyskanie przez Jana Grota należy wiązać z rosnącą rolą Krakowa, który stał się głównym ośrodkiem władzy w Polsce. Powodowało to, że na znaczeniu zyskiwał jednocześnie biskup krakowski, a to stwarzało pole do rywalizacji z metropolią gnieźnieńskim i pozostałymi członkami episkopatu polskiego. Za pontyfikatu krakowskiego biskupa Nankera wybuchł ponownie spór o precedencję, który biskupi krakowscy uważali za niesłuszny ze względu na posiadane przywileje Urbana II (1186) i Aleksandra IV (1256), przyznające im pierwsze miejsce po arcybiskupie gnieźnieńskim oraz czynny udział w jego konsekracji. Jednak w czasie konsekracji biskupa poznańskiego Jana w Sochaczewie w 1323 roku obecni biskupi zażądali zastosowania zasady pierwszeństwa zgodnej z datą otrzymania sakry biskupiej. Spór ten rozstrzygnął w 1325 roku arcybiskup Janisław, przyznając biskupowi Nankerowi pierwsze miejsce wśród biskupów podległej mu diecezji¹⁵. Przez analogię do sytuacji w prowincji mogunckiej, w której biskup w Eichstätt dla potwierdzenia swojego pierwszego miejsca po arcybiskupie Moguncji otrzymał prawo noszenia racjonatu¹⁶, należy uznać racjonał za oznakę podkreślającą szczególną pozycję biskupów krakowskich w polskim episkopacie, która symbolizowała ich prawo do pierwszego po metropolicie gnieźnieńskim miejsca wśród biskupów.

Kolejne dwa rozdziały książki traktują przede wszystkim o zarządzie diecezją. W rozdziale II (*Pasterz i rządcą diecezji krakowskiej*) omówiona została działalność fundacyjna biskupa krakowskiego, zwłaszcza jego wkład w odbudowę zniszczonej katedry wawelskiej. Nie wiem, czy datę fundacji kaplicy św. Jana Ewangelisty w katedrze wawelskiej, dokonanej przez Jana Grota w 1344 roku, można jednoznacznie wiązać z chęcią uczczenia przez biskupa rocznicy jego nominacji biskupiej (s. 71). 1 października przypadał bowiem na okres kapituły generalnej, a to w trakcie kapituły, zwłaszcza jeśli jakaś czynność biskupa wymagała zgody ze strony prałatów i kanoników krakowskich, wystawiana była duża część dokumentów biskupich. Zresztą wszystkie trzy dokumenty z 1 października kolejno z lat 1327, 1339 i 1344 zostały wystawione właśnie podczas trwania kapituły, co zaznaczono w ich daciej¹⁷. Następnie

¹⁴ J. Długosz, *Catalogus archiepiscoporum Gnesnensium*, in: *Joannis Długossii senioris, canonici Cracoviensis Opera omnia*, t. 1, ed. I. Polkowski, Ż. Pauli, Cracoviae 1887, s. 337–342; H. Rajfura, *Jana Długosza list dedykacyjny do Katalogu arcybiskupów gnieźnieńskich*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” 2018, 62, s. 116, 128–130.

¹⁵ T. Silnicki, *Biskup Nanker*, Warszawa 1953, s. 58–59.

¹⁶ Szerzej zob. K.J. Czyżewski, M. Walczak, *Racjonał biskupów Krakowa*, „Sprawozdania z Posiedzeń Komisji PAU, Oddział Krakowski” 2001, s. 138–144.

¹⁷ KDKK, t. 1, nr 144, 158, 177.

autorka przedstawiła w dalszej części rozdziału drugiego działalność gospodarczą, w tym kwestię dóbr stołowych oraz działań lokacyjnych. W ostatnim podrozdziale tej części pracy omówione zostały działalność ustawodawcza biskupa oraz personel i wytwory jego kancelarii (dokumenty), przy czym fragment poświęcony analizie dyplomów wystawionych przez Jana Grota jest streszczeniem pracy Anny Adamskiej¹⁸, co zresztą autorka sygnalizuje w tekście (s. 105). Rozdział trzeci monografii (*Relacje z innymi duchownymi i zakonami*) przedstawia relacje biskupa krakowskiego z duchowieństwem – począwszy od stosunków z przedstawicielami ówczesnego episkopatu, przez relacje z klerem diecezjalnym, w tym z członkami krakowskiej kapituły katedralnej, kończąc na relacjach z duchowieństwem zakonnym diecezji krakowskiej.

Do najbliższych współpracowników biskupa należał wikariusz generalny. Autorka błędnie podała, że papież (!) mianował Henryka, opata klasztoru tynieckiego, wikariuszem generalnym biskupa (s. 173). Akt, na który się powołuje, dotyczy papieskiego zatwierdzenia Henryka na stanowisku opata, a wikariusz generalny jest w nim wspomniany jako ten, który dokonał konfirmacji¹⁹. Zaznaczyć należy, że akt ten jest pierwszą wzmianką o funkcjonowaniu na terenie diecezji krakowskiej urzędu wikariusza *in spiritualibus*²⁰, a bezmiejscowy urzędnik nominowany został przez biskupa Jan Grotowica. Na marginesie dodać można, że po papieskim potwierdzeniu godności opackiej Henryk udał się do Awinionu, czego świadectwem jest jego tytuł: *Henricus dei et apostolicæ sedis providentia abbas*²¹, co wydaje się interesujące z punktu widzenia tytułatury używanej przez samego Jana Grota – *divina et Apostolicæ Sedis providentia Episcopus*, świadczącej według autorki o otrzymaniu nominacji na biskupstwo bezpośrednio od papieża (s. 107).

W tej części pracy brakuje odwołania się do ustaleń Elżbiety Knappek, która zwraca uwagę, że w połowie XIV wieku nastąpiła reorganizacja struktur administracyjnych diecezji krakowskiej poprzez wprowadzenie urzędu wikariusza generalnego, który zastępował biskupa w czasie jego nieobecności. Urząd ten wraz z urzędem oficjała generalnego wrastają wtedy trwale w strukturę Kościoła polskiego, w tym również krakowskiego. Problem kształtowania się tych urzędów za pontyfikatu Jana Grota niestety został w recenzowanej pracy pominięty. W opisie relacji biskupa krakowskiego z klerem diecezjalnym nie została uwzględniona jeszcze jedna grupa duchowieństwa, która wyodrębnia

¹⁸ A. Rybicka, *Dokument i kancelaria biskupa krakowskiego Jana Grota (1326–1347)*, „Roczniki Humanistyczne” 1989, 39, 2, s. 77–142.

¹⁹ BP, t. 2, nr 155.

²⁰ E. Knappek, *Akta oficjalu i wikariatu generalnego krakowskiego do połowy XVI wieku*, PAU, Kraków 2010, s. 32.

²¹ P. Szczaniecki, *Katalog opatów tynieckich*, „Nasza Przyszłość” 1978, 49, s. 60.

się w pierwszej połowie XIV wieku, czyli wikariusze katedralni²². Za pontyfikatu biskupa Nankera i jego następcy – Jana Grota – zaczęli oni tworzyć wyraźną wspólnotę, o czym świadczy dokument biskupi wydany w Krakowie 1 października 1336 roku²³. Akt ten określa wikariuszy katedralnych jako „collegium et societas”. Biskup nakazywał w nim m.in. wybór dwóch *divisores*, którzy mieli zajmować się rozdzielaniem dystrybucji wśród wikariuszy.

W kolejnych dwóch rozdziałach widzimy Jana Grota jako dyplomatę – w rozdziale IV (*Stosunki ze Stolicą Apostolską*) autorka omawia relacje biskupa z kolejnymi papieżami: Janem XXII, Benedyktem XII i Klemensem VI, z papieskimi kolektorami w Królestwie Polskim oraz jego stosunek do papieskiej inkwizycji w Małopolsce, natomiast w rozdziale V skupia się na opisanu współpracy hierarchy z kolejnymi władcami Polski – bardzo dobrych stosunków z Władysławem Łokietkiem i trudnych relacji z Kazimierzem Wielkim, pokazaniu stosunku biskupa do kwestii krzyżackich oraz jego roli w procesie warszawskim z 1339 roku. W ostatniej części pracy – *Jan Grotowic w oczach następnych pokoleń* – omówiono problemy nie w pełni odpowiadające jej tytułowi. Autorka przedstawia tu pośmiertne losy szczątków biskupa i fundacje kolejnych tablic epitafijnych oraz początki kultu Jana Grota, ograniczając sygnalizowany tytułem temat do omówienia inskrypcji nagrobnych oraz twórczości głównie siedemnastowiecznych pisarzy religijnych. Natomiast w drugiej części rozdziału podejmuje jej zdaniem „nie tylko uzasadnioną, ale wręcz konieczną” (s. 249) próbę charakterystyki osobowości bohatera. Zgodzić się należy z badaczką, że naszkicowanie profilu psychologicznego jest istotnym uzupełnieniem biografii, jednak czasami źródła w sposób znaczący ograniczają taką możliwość. Przypomnieć można, że autorka recenzowanej monografii we wcześniejszym artykule wyraźnie podkreśliła, że Maria Koczerska potrafiła scharakteryzować osobowość Zbigniewa Oleśnickiego, jednak pozwolił jej na to obszerny materiał źródłowy, przede wszystkim w postaci zachowanej korespondencji kardynała oraz niezwyklej pod względem liczby spuściźny dokumentowej.

W *Zakończeniu* autorka jeszcze raz zasygnalizowała podejmowane w tomie problemy i dokonała całościowego podsumowania. Pracę uzupełniają umieszczone na końcu publikacji, przed bibliografią, trzy aneksy. Pierwszy w formie tabel zestawia kolejno: godności sprawowane przez Jana Grota przed objęciem

²² Zob. szerzej: A. Radziwiński, *Wikariusze katedralni w Polsce średniowiecznej*, *Rocz. Hist.* 2010, 76, s. 211–220; E. Knapke, *Rachunki kolegium wikariuszy wieczystych katedry krakowskiej z lat 1493–1495 i 1497–1498*, *St. Żr.* 2014, 52, s. 113–148; J. Wieczorek, *Wikariusze katedry krakowskiej w XIII i XIV stuleciu*, „*Nasza Przyszłość*” 1992, 78, s. 71–126.

²³ KDKK, t. 1, nr 158. Dokumentu tego autorka monografii nie uwzględniła w aneksie zawierającym tabelaryczne zestawienie dyplomów biskupa krakowskiego, choć nawiązuje do niego w tekście pracy, pisząc, że zdaniem Jana Fijałka był on rozszerzeniem i objaśnieniem statutu I wydanych przez Jana Grotowica statutów z 1328 r. (s. 96).

biskupstwa, dokumenty biskupie oraz skład personalny kapituły krakowskiej za jego pontyfikatu. Drugi, nazwany przez autorkę *Aneksiem faktograficznym*, zawiera drzewo genealogiczne rodziny biskupa, jego kalendarium oraz tłumaczenie polskie zeznań złożonych przez Jana Grota w procesie warszawskim. Ostatni – *Aneks ikonograficzny* – obejmuje interesujący materiał ilustracyjny. *Bibliografia* zawiera obszerne i staranne zestawienie źródeł drukowanych oraz literatury, a także mniej staranny wykaz źródeł rękopiśmiennych. Na końcu publikacji odnajdujemy również przydatny *Indeks osobowy*.

Do materiału zgromadzonego w aneksach można mieć drobne uwagi – Dorota Żywczak stawia sobie, zresztą całkowicie słusznie, za wzór monografię Marii Koczerskiej, jednak nie podążyła za wszystkimi jej „rozwiązaniami” z pracy *Zbigniew Oleśnicki i kościół krakowski w czasach jego pontyfikatu (1423–1455)*. W aneksie regestów dokumentów wystawionych przez Zbigniewa Oleśnickiego M. Koczerska zamieściła też listy świadków, które są jednym z elementów do badań nad otoczeniem biskupa krakowskiego. Tych list świadków zabrakło w aneksie przygotowanym przez Dorotę Żywczak. Zastanawia także, dlaczego autorka nie podążyła za wskazówkami Izabeli Skierskiej przedstawionymi w recenzji pracy Jacka Maciejewskiego, poświęconej działalności biskupa włocławskiego Gerwarda z Ostrowa²⁴, i ograniczyła się tylko do sporządzenia kalendarium Jana Grota, rezygnując z próby stworzenia jego itinerarium.

Pochwalić należy staranną oprawę edytorską książki oraz jej jasny język, który sprawia, że może ona zainteresować nie tylko mediewistę.

Podsumowując, trzeba stwierdzić, że mimo zgłoszonych zastrzeżeń praca Doroty Żywczak zasługuje na uwagę zarówno pod względem merytorycznym, jak i metodologicznym jako wartościowe i pełne w warstwie faktograficznej opracowanie życia oraz działalności biskupa krakowskiego Jana Grotowica. Monografia wypełnia kolejną lukę w badaniach nad przedstawicielami episkopatu polskiego średniowiecza.

Zofia Wilk-Woś

 <https://orcid.org/0000-0001-5315-1169>

Uniwersytet WSB Merito w Toruniu

²⁴ I. Skierska, rec., *Jacek Maciejewski, Działalność kościelna Gerwarda z Ostrowa, biskupa włocławskiego w latach 1300–1323*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, Bydgoszcz 1996, s. 179, Prz. Hist. 1997, 88, 2, s. 348–349.